

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **Ing. Mgr. J. S.**, bývajúceho v B., proti odporkyni **Slovenskej republike**, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, IČO: 00166073, **o N.**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 10 C 167/2010, o dovolaní navrhovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 27. januára 2014 sp. zn. 8 Co 23/2014, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 27. januára 2014 sp. zn. 8 Co 23/2014 a uznesenie Okresného súdu Bratislava I zo 17. októbra 2013 č.k. 10 C 167/2010-258 a vec vracia Okresnému súde Bratislava I na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I uznesením zo 17. októbra 2013 č.k. 10 C 167/2010-258 zastavil konanie podľa § 141a ods. 1, 2 a 3 O.s.p. s odôvodnením, že na návrh odporkyne uložil navrhovateľovi povinnosť zaplatiť preddavok na trovy konania vo výške 310 721,17 €, navrhovateľ ale túto povinnosť nesplnil. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Na odvolanie navrhovateľa Krajský súd v Bratislave uznesením z 27. januára 2014 sp. zn. 8 Co 23/2014 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil; odporkyni nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení v zhode s právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), na ktorom bolo založené jeho rozhodnutie v právnej veci vedenej pod sp. zn. 7 Cdo 107/2012, konštatoval, že ak navrhovateľ preddavok na trovy konania nezloží, súd konanie zastaví bez ohľadu na to, či odporca preddavok zložil alebo nezložil. Vzhľadom na to, že navrhovateľ predmetný

preddavok nezložil, boli splnené podmienky pre zastavenie konania v zmysle § 141a ods. 1 O.s.p. Z týchto dôvodov odvolací súd vecne správne prvostupňové uznesenie potvrdil (§ 219 ods. 1 a 2 O.s.p.). O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal navrhovateľ dovolanie s tým, že mu v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 241 ods. 1 písm. a/ O.s.p. v spojení s ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p.), procesný postup súdu vykazuje znaky tzv. inej vady konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Rozhodnutia súdov sú nepreskúmateľné, arbitrárne, nespravodlivé, nemajú oporu v zákone, odporujú princípu primeranosti a proporcionality a nerešpektujú povinnosť súdu zistiť aktuálnu sociálnu situáciu navrhovateľa. Žiadal rozhodnutia súdov zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Odporkyňa sa k dovolaniu písomne nevyjadrila.

Najvyšší súd ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) s právnickým vzdelaním (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

1. Dovolaním navrhovateľa je napadnuté uznesenie. Uznesenia odvolacieho súdu, proti ktorým je prípustné dovolanie, sú uvedené v § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. V danom prípade je dovolaním napadnuté uznesenie, ktoré nie je v týchto ustanoveniach uvedené. Dovolanie navrhovateľa preto podľa § 239 O.s.p. prípustné nie je.

2. V okolnostiach preskúmvanej veci by prípustnosť dovolania navrhovateľa zakladala (iba) procesná vada konania uvedená v § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť

a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z väd vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998).

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. neboli v dovolaní namietané a v dovolacom konaní ich existencia ani nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania navrhovateľa preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

3. Dovolateľ namieta, že v konaní mu bola odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv – viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

3.1. Podľa presvedčenia navrhovateľa mu bola odňatá možnosť pred súdom konať v dôsledku toho, že – ako tvrdí – napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nemá náležitosti v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. a je nepreskúmateľné. Nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu je ale judikatúrou najvyššieho súdu (viď R 111/1998) považovaná (len) za tzv. inú vadu konania, teda nie za procesnú vadu konania uvedenú v § 237 písm. f/ O.s.p. Takáto právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti vyplýva aj z ďalších rozhodnutí najvyššieho

súdu (porovnaj napríklad sp. zn. 1 Cdo 140/2009, 1 Cdo 181/2010, 2 MCdo 18/2008, 2 Cdo 83/2010, 4 Cdo 310/2009, 5 Cdo 290/2008, 5 Cdo 216/2010, 6 Cdo 25/2012, 7 Cdo 52/2011, 7 Cdo 109/2011, resp. 1 ECdo 10/2014).

Správnosť takéhoto nazerania na problematiku nepreskúmateľnosti a jej dôsledkov potvrdzujú tiež viaceré rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) o sťažnostiach proti tým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré zotrvali na právnych záveroch vyjadrených v R 111/1998 (viď rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 184/2010, III. ÚS 184/2011, I. ÚS 264/2011, I. ÚS 141/2011, IV. ÚS 481/2011, III. ÚS 148/2012, IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 208/2012, IV. ÚS 90/2013). Dovolací súd osobitne poukazuje na to, že ústavný súd v náleze z 30. januára 2013 sp. zn. III. ÚS 551/2012 konštatoval, že „sa väčšinovým názorom svojich senátov priklonil k tej judikatúre najvyššieho súdu, ktorá prijala záver, že nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“. Ústavný súd v uznesení z 27. marca 2014 sp. zn. IV. ÚS 196/2014 zotrval „na opakovane vyslovenom závere (napr. IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012) o ústavnej udržateľnosti názoru najvyššieho súdu, podľa ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.“. Ústavný súd v uznesení zo 14. januára 2015 sp. zn. III. ÚS 1/2015 konštatoval, že najvyšší súd v súlade so svojou stabilnou „dovolacou“ judikatúrou náležite zdôvodnil, prečo nedostatočné odôvodnenie odvolacieho rozhodnutia nezakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Postoj najvyššieho súdu v tejto otázke nesignalizuje arbitrárnosť či zjavnú neodôvodnenosť, a to hlavne s ohľadom na povahu dovolacieho konania ako mimoriadneho opravného konania, ktorým sa preskúmava právoplatné rozhodnutie a zasahuje sa ním do nastoleného stavu právnej istoty účastníkov konania.

I keby teda dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu bolo prípadne nepreskúmateľné (dovolací súd sa touto otázkou nezaoberal), nemohlo by to založiť prípustnosť navrhovateľovho dovolania.

3.2. Dovolateľ ďalej namieta, že k procesnej vade konania uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p. došlo aj tým, že konanie bolo zastavené, i keď pre tento postup neboli dané

procesné predpoklady. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je táto námietka opodstatnená.

Judikatúra najvyššieho súdu za prípad odňatia možnosti konať pred súdom považuje medziiným postup súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmietne zaoberať meritom veci (odmietne podanie alebo konanie zastaví alebo odvolací súd odmietne odvolanie) hoci procesné predpoklady pre taký postup nie sú dané (viď napríklad R 23/1994 a R 4/2003, rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996, prípadne tiež ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 41/2000, 2 Cdo 119/2004, 3 Cdo 108/2004, 3 Cdo 231/2008, 4 Cdo 20/2001, 3 Cdo 98/2015).

Navrhovateľovi, u ktorého nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 O.s.p. v celom rozsahu a ktorý uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, súd na návrh odporcu uloží, aby v lehote nie dlhšej ako 60 dní zložil preddavok na trovy konania. Na zloženie preddavku podľa prvej vety vyzve súd súčasne s uložením povinnosti navrhovateľovi v rovnakej lehote aj odporcu. Povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nemá účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví (§ 141a ods. 1 O.s.p.).

Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že povinnosť zložiť preddavok na trovy konania môže byť navrhovateľovi uložená iba ak: a/ predmetom konania je právo na zaplatenie sumy prevyšujúcej 400 násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, b/ navrhol to odporca, ktorého majetkové pomery možno usporiadať podľa osobitného predpisu, c/ u navrhovateľa nie sú splnené podmienky pre priznanie oslobodenia od súdneho poplatku v zmysle § 138 O.s.p. v celom rozsahu. Súd uloží navrhovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, ak sú tieto podmienky splnené súčasne. Na zloženie preddavku (v rovnakej lehote a výške) súd vyzve zároveň aj odporcu. Odporca nie je povinný zložiť preddavok na trovy konania iba vtedy, keď jeho majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu – zákona č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon

č. 7/2005 Z.z.“ o konkurze a reštrukturalizácii“). Zákon č. 7/2005 Z.z. sa nevzťahuje na usporiadanie majetkových pomerov dlžníka, ktorým je (o. i.) štát.

V preskúmvanej veci nebolo sporné, že navrhovateľ nezložil preddavok na trovy konania a odporkyňou je štát, ktorý nemohol byť vyzvaný na zloženie preddavku, lebo to právna úprava vylučuje (majetkové pomery štátu ako dlžníka nemožno usporiadať podľa zákona č. 7/2005 Z.z.). Z ustanovenia § 141a ods. 1 O.s.p. pritom vyplýva, že zastavenie konania prichádza do úvahy iba vtedy, keď preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží navrhovateľ, zloží ho však odporca, ktorý má povinnosť ho zložiť.

Najvyšší súd už v rozhodnutí, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 140/2014, dospel k záveru, že „i keď navrhovateľ nesplnil povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, ktorú mu súd uložil podľa § 141a ods. 1 O.s.p., konanie nemožno zastaviť, ak je odporcom subjekt uvedený v § 2 zákona č. 7/2005 Z.z.“.

So zreteľom na uvedené nemalo byť v preskúmvanej veci konanie zastavené z dôvodu, že navrhovateľ nezložil preddavok na trovy konania § 141a ods. 1 O.s.p.

4. Dovolací súd dospel k záveru, že navrhovateľ dôvodne namieta, že mu v konaní bola odňatá možnosť pred súdom konať. Vzhľadom na túto procesnú vadu najvyšší súd procesne prípustnému (§ 237 písm. f/ O.s.p.) a zároveň opodstatnenému (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.) dovolaniu vyhovel a rozhodnutia odvolacieho a prvostupňového súdu zrušil s tým, že vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 3 O.s.p.) bez toho, aby sa zaoberal ďalšími dovolacími námietkami navrhovateľa.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 1. júla 2015

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková